

Kim Philby, a mesterkém

2013 október 31. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

4

Átlag: 4 (1 szavazat)

Mérték

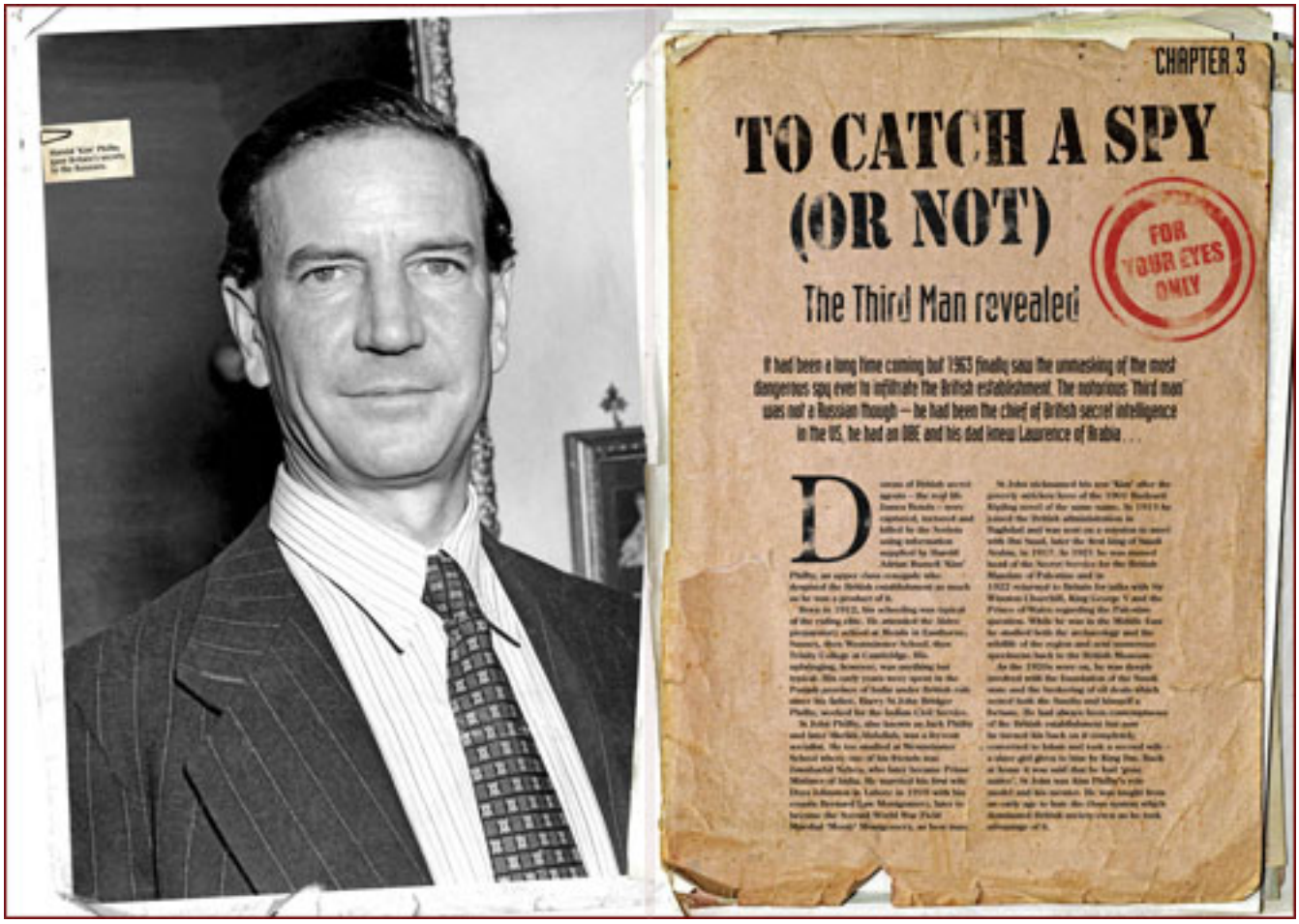
Ötven évvel ezel?tt 1963. július 30-án úgy t?nt, hogy pont került a brit titkosszolgálat legsötétebb történetének végére.

Moszkvába nemzetközi sajtótájékoztatón bejelentették, hogy a szovjet kormány politikai menedékjogot adott Kim Philbynek.

A hírnek az adott különös jelent?séget, hogy a menekült nyolc évvel korábban a brit kémelhárítás egyik vezet?je volt, s legf?bb feladata a kommunista országot felforgató tevékenységének meghiúsítása volt.

Philby az úgynevezett cambridge-i ötök harmadik embere volt – egyike azoknak a megbízható származású, nagy m?veltség? fiataloknak, akiknek az útja a nagynev? Trinity Collage-ból vezetett a szovjet hírszerzéséhez.

Harold Adrian Russell Philby egy magas rangú brit gyarmati tisztségvisel? fiaként 1912-ben született Indiában. Az egyetemen a kommunista párttag Maurice Dobb közgazdászprofesszor hatása alá került – többek feltételezése szerint ? szervezte be -, s tagja lett a „Cambridge-i Apostolok” nev? vitakörnek; innen került ki az „ötök” három másik biztosan azonosított tagja is: Donald Duart Maclean (1913-1983), Guy Burgess (1911-1963) és Anthony Blunt (1907-1983).

CHAPTER 3

TO CATCH A SPY (OR NOT)

The Third Man revealed

FOR YOUR EYES ONLY

Philby húszéves volt, amikor Berlinben Papen kancellárválasztását végignézte, és kiváló képességeivel meglehet?sen jól prognosztizálta, merre is halad Németország. Visszatért Cambridge-be, lediplomázott, majd Bécsbe ment. Beleszeretett szállásadója leányában, egy osztrák, illet?leg magyar származású, már elvált fiatalasszonyba, s rövidesen össze is házasodtak. Nagyon valószín?, hogy Bécsben került közvetlen kapcsolatba a szovjet hírszerzéssel.

A fiatal pár 1934-ben Londonba költözött, s a Philby tudatosan építette fel titkosszolgálati karrierjét. Látványosan

szakított kommunistagyanús múltjával, belépett egy nácibarát egyesületbe, s amikor Németországba utazott, a külügyminisztériumban is fogadták – állítólag maga Ribbentrop is.

A The Times többször felkérte cikkírásra, nevét egyre többen ismerték, és képességeinek köszönhet?en a lap megbízta, hogy legyen tudósítója a polgárháborús Spanyolországból. A személyr?l kering? meggy?z?en nem bizonyított történetek egyike, hogy Sztálin vagy környezetének parancsára Philbyt Franco meggyilkolására is utasították, majd a döntést visszavonták.

Spanyolországból való hazatérése után szervezték be a brit kémelhárításba – innen datálódik kett?s ügynöki élete. Szédületes karriert futott be, rövid id? után alosztályvezet?, a szolgálat egyik vezet?je lett. A szerencse is segítette: apjának egyik barátja a külföldi hírszerz? iroda, az MI6 vezet?je volt. Minthogy egy épületben dolgoztak, Philby a családias kapcsolat révén rendkívül értékes információkhoz jutott a Szovjetunióban dolgozott ügynökr?l. Nyilván kapcsolatteremt? képessége is nagyszer? lehetett, mert ? volt az MI5 egyetlen magas beosztású tisztje, aki jó kapcsolatot tudott kiépíteni a konkurens MI6, a hírszerzés vezet?ivel.

A háború alatt szoros viszonyt washingtoni OSS-szel, a CIA el?dszervezetével, így immár az amerikai hírszerzését?l is begy?jtött információkat Moszkva számára.

Ekkorra már megjelentek fölötte a viharfelh?k – ám a veszélyeket akkor még sikerült elhárítania. 1945 decemberében egy szovjet hírszerz? Isztambulban dezertálni jelentkezett, s egyikük Philby lett volna – leleplezését kínálta fel. Philby azonnal értesítette Moszkvát: a tisztet Törökországban elrabolták, Moszkvába vitték, s kihallgatása után kivégezték.

A karrier nem tört meg: 1949-ben Washingtonba helyezték, ? lett a CIA és a brit hírszerzés közötti kapcsolattartó. Ebben a min?ségében szerzett tudomást az amerikai-brit „Venona hadm?veletr?l”, amely révén megfejtették a szovjet kémek kódrendszerét. Philby 1951-ben ennek révén szerzett tudomást az ugyancsak fontos posztokat betölt? kett?s ügynök egyetemi társak Guy Burgess és Donald MacLean leleplezésér?l. Még idejében lépni tudott, s a „cambridge-i kett?” – talán egy nappal a tervezett letartóztatásuk el?tt- Moszkvába menekült.

A dezertálásnak óriási nemzetközi visszhangja volt, s felbolygatta nemcsak az MI5 és az MI6 bels? szervezetét, hanem a brit belpolitikát is. A gyanú egyebek között Philbyre is ráterel?dött, s?t egyre inkább ? lett a legkomolyabban gyanúsított személy, csupán a konkrét vádpontok hiányoztak, Philby elébe ment a veszélynek, sajtókonferencián utasította vissza a gyanúsítást, és Harold Macmillan akkori külügyminiszter, a kés?bbi miniszterelnök is kiállt mellette: „Amúgy Philby úr a kormány szolgálatában lelkiismeretesen végrehajtja a kötelességeit – jelentette ki -, nincs okom arra, hogy árulással vádoljam ?t.”

A titkosszolgálatnál azonban nem maradhatott tovább – újságíróként kezdett el dolgozni a Közel-Keleten. 1961-ben két irányból is szorulni kezdett a hurok. A CIA rájött, hogy a szovjeteknek tudomásukra jutott a kódrendszer megfejtése, s az els? számú gyanúsítottjuk Philby lett. Egy „megfordított” szovjet hírszerz?, bizonyos Anatolji Golicin – t?le származik a „cambridge-i ötök” megnevezés, jóllehet valamennyiüket nem tudta azonosítani – olyan anyagokat adott át a briteknek, amelyekb?l egyértelm?vé lett Philby kémtevékenysége. Az elhárítás azonnal kiküldte emberét Bejrútba, Philby vallomást is tett, majd a KGB megszervezte a kimenekítését.

Személyes sorsa ezek után már fordulatoktól mentes. Mindvégig hangoztatta, hogy amit tett, azt meggy?z?désb?l csinálta, s igazi hazájának fiatal korától a Szovjetuniót tekintette. Híres és megbecsült ember lett, kitüntetésekkel, tábornoki ranggal jutalmazták, s miután harmadik felesége elvált t?le, Moszkvában ismét megn?sült. 1988-ban halt meg. Id?rendben haladva most kell szólnunk a „negyedikr?l”,Anthony Bluntról, akinek múltját 1979-ben egy oknyomozó újságíró tárta a nyilvánosság elé. Blunt a nemzetközi tekintély? m?vészettörténész akkor a brit Királyi Képtár igazgatója volt.

A leleplezés után Margaret Thatcher miniszterelnök-asszonynak is meg kellett szólalnia: beismerte, hogy Blunt már 1964-ben lebukott, és a vizsgálat során be is vallotta, a megel?z? 15 évben a szovjet hírszerzésnek dolgozott. A miniszterelnök-asszony szerint Blunt a vallomás idején (1964-ben) már olyan pozícióban volt, hogy nem fért hozzá titkos adatokhoz, és a f?államügyész titokban hivatalos büntetlenséget ígért neki annak fejében, ha elmond mindent. Blunt állítólag jelent?s mennyiség? információt szállított, és miniszterelnök-asszony szerint az információ értékét növelte, hogy a vallomás tényét nem fedték fel a nyilvánosság, illetve a szovjetek el?tt.

Az „ötödik” személyre vonatkozóan id?r?l id?re ma is felbukkannak feltételezések – a dönt? bizonyíték azonban még hiányzik.

BBC History Magazin

Ajánló